

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА

**СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
БІЗНЕСУ, ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ
ТА ОБЛІКОВИХ СИСТЕМ**

Збірник тез доповідей
IV Міжнародної науково-практичної конференції
до 80-річчя від дня заснування банківського інституту

(17 травня 2024 року, м. Харків, Україна)

Електронний ресурс

Харків – 2024

УДК 33+657(063)

С 91

*Реєстраційне посвідчення УкрІНТЕІ МОН України
(№ 550 від 07 грудня 2023 року)*

*Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 10 від 27 травня 2024 року)*

Редакційна колегія:

д-р. екон. наук, проф. Б. В. Самородов (головний редактор);
к.філос.н., доц. А.А. Чхеайло;
д-р. екон. наук, проф. Г. М. Азаренкова;
д-р. екон. наук, проф. А. П. Грінько;
к-т. екон. наук, доц. Н. Л. Морозова;
к-т. екон. наук, доц. Р. О. Піскунов;
к-т. пед. наук Н. І. Стяглик.

Адреса редколегії:
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4

С 91 Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку бізнесу, фінансово-кредитних та облікових систем: збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції до 80-річчя від дня заснування банківського інституту (17 травня 2024 року, м. Харків, Україна) [Електронний ресурс]. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. – 1 ел. опт. диск (CD-ROM). – Систем. вимоги: Процесор Pentium-класа ; ОС Windows 7/10 ; дисковод CD-ROM; Acrobat Reader 10. – 327 с.

У збірнику представлені тези доповідей учасників IV Міжнародної науково-практичної конференції на загальну тему «Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку бізнесу, фінансово-кредитних та облікових систем».

Для науковців, аспірантів і студентів вищих навчальних закладів. Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за зміст і оформлення матеріалів несуть автори.

Усі права застережено. Посилання на матеріали обов'язкові.

УДК 33+657(063)

ISBN 978-966-285-781-8

<https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/18595>

© Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна, 2024

Іванов Ю.Б.,

*д.е.н., професор, головний науковий співробітник
Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України;*

Лантєв В.І.,

д.е.н., професор кафедри соціальної економіки ХНЕУ імені Семена Кузнеця

МИТТЄВА (ПОВНА) АМОРТИЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДАТКОВОЇ ПІДТРИМКИ ІНВЕСТИЦІЙ

Створення в 2024 р. спеціального інструменту підтримки та відновлення України - Ukraine facility [1] потребує адекватної перебудови інституційного забезпечення державної економічної політики, в тому числі, створення базованого на кращих світових практиках дієвого інструментарію податкової підтримки та стимулювання інвестицій.

Основні параметри податкової політики визначені Національною стратегією доходів до 2030 р. [2] (далі НСД). Інвестиційна складова закладена в двох стратегічних цілях:

4.2.2(а). «Переглянути/раціоналізувати чинні режими інвестиційного стимулювання в межах податку на прибуток підприємств та визначити новий підхід, що базується на витратах, зосередившись на негайних витратах (миттєвій амортизації)»;

4.3.12. «Використання збалансованих стимулів для розвитку переробної промисловості. Зокрема, визначити шляхи модернізації існуючих заходів податкового стимулювання, які дозволять забезпечити їх рівну доступність для інвесторів внутрішніх та зовнішніх, незалежно від розміру інвестицій».

Перша з названих стратегічних цілей як основний інструмент податкової підтримки та стимулювання інновацій в сфері прямого оподаткування визначає миттєву (повну) амортизацію.

Сутність цього інструменту полягає в дозволі негайного списання на витрати всієї вартості об'єкта основних засобів в податковому періоді його придбання або введення в експлуатацію незалежно від терміну корисного використання. Це дозволяє пришвидшити повернення коштів, інвестованих у відповідні об'єкти основних засобів. По суті, запропонований дизайн цього інструменту податкового регулювання одночасно відповідає граничному варіанту прискореної амортизації (за умови скорочення періоду корисного використання об'єкту до 1 року) та варіанту податкової знижки за ставкою 100%.

Суттєвою проблемою такого дизайну є те, що запропонований інструмент втрачає гнучкість, притаманну прискореній амортизації (за рахунок варіативності обраного методу, періоду корисного використання та норм амортизації, включаючи підвищувальні коефіцієнти). Аналогічна й ситуація з порівнянням миттєвої амортизації та податкової знижки, яка є більш гнучкою за рахунок діапазону зміни ставки (на практиці застосовується ставка знижки в діапазоні від 5% до 150% від суми понесених кваліфікованих інвестиційних

витрат), а миттєва повна амортизація рівнозначна фіксованій ставці знижки 100%. Тому дієвість миттєвої амортизації може бути забезпечена її фокусуванням за визначеними видами (групами) об'єктів основних засобів та відносно вузькими цілями відповідних інвестицій (які відповідають встановленим пріоритетам інвестицій, що не зроблено в НСД, але має бути чітко регламентоване Податковим кодексом України.

Прикладом повного списання вартості активів на витрати в момент введення в експлуатацію є бонусна амортизація, що використовується в Австралії [3], в тому числі й для підтримки інвестицій в малий та середній бізнес, хоча починаючи з 2024 р. в цій країні починається її згортання, яке має бути повністю завершено в 2027 р.

Польща, як і Австралія, використовує цю пільгу для залучення інвестицій в малий бізнес, причому існує обмеження як за групами основних засобів (3-8 група крім легкових автомобілів), так і за сумарною вартістю пільги (50 тис євро) [4].

Загальносвітовою практикою застосування миттєвої повної амортизації в 2023-2024 рр. є фокусування цієї податкової преференції на пріоритетних інвестиціях. Так, наприклад, в Еквадорі вона застосовується для залучення інвестицій в машини, устаткування та технології, які використовуються для впровадження розподільчих систем для нетрадиційних поновлюваних джерел енергії [5].

Слід звернути увагу на ту обставину, що в стратегічній цілі 4.2.2(а) НСД зроблений акцент на те, що новий підхід до податкової підтримки/стимулювання інвестицій має базуватися саме на витратах. Дослідження сучасного інструментарію податкового стимулювання інвестицій дозволяє віднести до цього підходу всі наявні варіанти прискореної амортизації, а також податкові знижки. Натомість поза зоною уваги НСД залишаються такі поширені інструменти, як прості та прирісні податкові кредити, використання зменшеної ставки податку, відтермінування та розстрочення сплати податкових зобов'язань.

Пріоритет в НСД витратного підходу певною мірою обумовлений побоюваннями надмірного зменшення податкового навантаження в умовах імплементації країнами ЄС Директиви Ради про забезпечення глобального мінімального рівня оподаткування для міжнародних груп компаній в ЄС (Директива Pillar Two). Проте, дотримання вимоги про мінімальну ставку податку стосується тільки міжнародних компаній та може бути забезпечене шляхом введення гранично-допустимого рівня інвестиційних податкових пільг, які, до того ж стосуються конкретних проектів, але не повного прибутку компанії. Виходячи з цього введене НСД звуження спектру застосованих інструментів податкового стимулювання інвестицій уявляється не виправданим та надмірним обмеженням.

Стратегічна ціль 4.3.12 спрямована на забезпечення рівних умов для будь-яких інвесторів і стосується тільки переробної промисловості. Разом з тим збереження в НСД спеціального інвестиційного режиму «інвест-няня»

передбачає певну дискримінацію інвесторів за розмірами інвестицій, що суперечить названій стратегічній цілі.

Таким чином, використання в якості основного інструмента податкової підтримки/стимулювання інвестицій миттєвої повної амортизації, зважаючи на недоліки та точкову сферу його застосування в європейській практиці, уявляється достатньо дискусійним підходом та потребує подальшого дослідження.

Натомість світова та європейська практика податкової політики свідчать про перспективність одночасного використання поряд з миттєвою амортизацією таких видів інвестиційних податкових пільг, як різні варіанти прискореної амортизації, податкові знижки та податкові кредити, що відповідає підходам країн ЄС. При цьому названі преференції в сфері корпоративного прибуткового податку мають застосовуватися в комплексі з преференціями з непрямих податків, індивідуального прибуткового податку, майнових та інших податків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Regulation (EU) 2024/792 of the European Parliament and of the Council of 29 February 2024 establishing the Ukraine Facility. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/792/oj#ntr4-L_202400792EN.000101-E0004.
2. Національна стратегія доходів до 2030 року. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/pro_natsionalnu_strategiiu_dokhodiv_do_2030_roku-4369
3. Instant asset write-off for eligible businesses. Australian Taxation Office. URL: <https://www.ato.gov.au/businesses-and-organisations/income-deductions-and-concessions/depreciation-and-capital-expenses-and-allowances/simpler-depreciation-for-small-business/instant-asset-write-off>
4. Olejnicka M. Poland Adjusts Thresholds for Small Taxpayers. URL: https://research.ibfd.org/#/doc?url=/data/tns/docs/html/tns_2024-01-19_pl_1.html
5. Sánchez J. C. Ecuador Seeks to Incentivize Energy Sector through Certain Amendments to Income Tax Law. URL: https://research.ibfd.org/#/doc?url=/data/tns/docs/html/tns_2024-01-19_ec_1.html